

Dk. Donald Fowler, Asili za Agano la Kale, Mhadhara wa 3, Ukuzaji wa Mambo Muhimu ya Kiutamaduni: Kuandika na Ufalme

© 2024 Don Fowler na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili za Agano la Kale. Hiki ni kipindi cha 3, Ukuzaji wa Mambo Muhimu ya Kitamaduni, Uandishi na Ufalme.

Naam, ninakukaribisha tena. Katika mawazo yako, labda haujaenda popote, lakini nimeenda. Na tumerudi ili kumaliza baadhi ya maoni kuhusu topografia. Katika kozi kama hii, lazima nizungumze kwa ujumla kwa sababu sina wakati mwingi wa kuendeleza mambo kisomi katika maeneo na njia ambazo ni za kuhitimisha.

Lakini katika Mwanzo 1 na 2, Mungu alipowaumba Adamu na Hawa na ardhi waliyoishi, aliwaweka kuisimamia. Kwa maana ya kitheolojia, haikuwa msingi wao, ilikuwa ya Mungu. Nao walikuwa wawakilishi wake waliopewa jukumu la kutunza ardhi ya Mungu.

Hiyo imehamia katika ulimwengu wa leo katika maeneo ya somo ambayo tunaweza kuyaita ikolojia. Ningependa kugusia jambo ambalo nadhani ni ikolojia: hali ya nchi hii ambayo Mungu aliwapa watu wake.

Kwa milenia, nchi ambayo Mungu alikuwa akiwapa Israeli ilianza katika hali moja na kuishia katika hali nyingine kabisa. Kwa hivyo, hapa ndipo mawazo yangu yanapoelekea tunapojiandaa kuondoka kwenye topografia. Biblia inazungumza kwa methali.

Hakika ni mithali ya Wakanaani: nchi inayotiririka maziwa na asali. Tunayo maneno hayo nje ya Biblia, na yanafafanua nchi kwa maneno ya kung'aa.

Na leo ukifuata ushauri wangu na kutafuta njia za kufika Israel na kwenda huko, unaweza kujikuta unashtuka tu jinsi inavyotiririka maziwa na asali. Unaweza kupata sehemu za eneo la milimani ambapo unaendesha gari na ni mwamba tupu. Na ni jinsi gani kitu chochote kinaweza kukua huko? Kwa hivyo, ningependa kukupendekeza ni nini kimeigeuza kutoka kuwa mahali pa kuhitajika hadi mahali ambapo sasa inabidi ijengwe upya.

Waisraeli wanafanya kazi kubwa katika hili. Israeli inakaa kwenye kuba kubwa la chokaa, ambayo ina maana kwamba udongo wenyewe una maudhui ya juu ya madini yaliyounganishwa moja kwa moja na kuba hiyo ya chokaa.

Wakati fulani baada ya gharika, mambo yalipoanza kukua, labda kuba hilo lilikuwapo kabla ya gharika, labda sivyoyote. Hatuna njia ya kujua kwa uhakika. Lakini katika miaka ya mapema, hilo lilikuwa eneo lililofunikwa na miti.

Kufikia wakati wa Sulemani, sehemu kubwa ya ardhi hiyo ilikuwa imekatwa miti. Jambo ambalo hawakujua ni kwamba shughuli ya mizizi ilikuwa muhimu ili kuzuia udongo kuganda. Kukata miti na mimea kulikuwa na athari kubwa kwa ardhi.

Ikiwa nimeandika kwa usahihi, kuna neno la kiufundi kwa hiyo: marl. Ukadiriaji huu ulitoa kifuniko kigumu sana kama mwamba ambacho hapo awali kilikuwa udongo wa juu.

Sitasahau safari ya kwanza niliyoifanya miaka ya 1970 nilipokuwa na uzoefu wa kutazama uwanja huu na kushangaa kwa nini mtu yeyote angepigania. Unaweza kuendesha gari kwa maili 10 na usione chochote kinachokua. Ilikuwa ya kushangaza tu.

Kilichotokea zamani ni kuundwa kwa safu hii nene ya marl, ambayo niliona kwa mara ya kwanza, kwa mshangao wangu, huko Yerusalemu. Nilikuwa pale, na nikaona tingatinga likifanya kazi chini, kwa hiyo nikafikiri kwamba nilikuwa nikitazama mwamba. sikuwa.

Nilikuwa nikitazama juu ya safu ya marl. Na hii dozi ilianza kusogeza ardhi ile, na kwa mshangao wangu, marl alikuwa mnene sana, na tingatinga lilikuwa likikwaruza juu ya marl yule. Na kisha chini ya hapo palikuwa na methali terra rosa, udongo mwekundu wa nchi hii.

Wakati mizizi ya miti iliondolewa, hiyo ilisababisha maendeleo ya marl hii, na ilikuwa kupoteza rutuba. Kwa kweli, wakati ningewatazama Waisraeli, ungekuwa unaendesha gari, na ungeona tu, kadiri macho yangeweza kuona, mwamba mtupu tu. Na kisha kwa ghafla, tunatarajia kuona misitu.

Naam, kilichotokea ni kwamba Waisraeli walikuwa wakijaribu kurudisha ardhi, na kwa kutoboa mashimo kwenye mwambao wa bahari, wangepanda miti michanga, na kisha miti hiyo michanga ingekuwa inapasua ardhi hiyo na kutengeneza udongo upya. Kwa hiyo, kushindwa kutunza, bila shaka, watu wa kale hawakuelewa hili kabisa, lakini kwa kukata miti, walikuwa wakifanya madhara makubwa kwa mali ya udongo. Na bila shaka, basi pia, bila miti au uundaji wa mizizi ili kuendeleza udongo, basi udongo hatimaye ungeweza kupepea si katika eneo lake la asili, ambalo lingekuwa juu ya vilima, lakini kuoshwa hadi chini.

Wakati mmoja, eneo hili lote la nchi ya milimani lilikuwa na matuta, na kulikuwa na uwezekano mkubwa wa mazao kwa udongo huu. Lakini basi, katika nyakati za baada ya Biblia, udongo huu wenye matuta, matuta yalibomoka kwa sababu ya kupoteza

wanadamu kuyatunza. Na kwa hivyo, yote hayo yalisababisha maafa ya kuzuia sana kile ambacho Mungu aliumba.

Na kwa Waisraeli, hii sio tu shamba ambalo wanataka kulima ; ni nchi yao ya asili, na wanafanya wawezavyo kuirejesha. Na ni jambo la kutia moyo. Kwa hivyo, unapoenda huko, kumbushwa kwamba ardhi ambayo hapo awali ilikuwa ikitiririka maziwa na asali inachukuliwa tena.

Itachukua muda mrefu sana kuifanya. Sawa, kwa maoni hayo, ninaweza kutusogeza pamoja kisha kuelekea tunakoelekea katika mawazo yetu na katika maelezo yetu. Na kwa njia, hii ni picha ambayo unayo mbele yako ya ardhi ya eneo karibu na ziggurat huko Uruk kusini mwa Iraqi.

Na unaweza kupata picha nzuri ya, kwa wakati mmoja, eneo hili lote lingekuwa la kijani kibichi tu, limezungukwa na mashamba. Na ukiangalia eneo karibu na ziggurat, kama unaweza kuona, inaonekana kama moonscape. Na hii, bila shaka, ni nini kilichotokea na salinization ya udongo katika Mesopotamia.

Kwa hiyo wanadamu wamekuwa wagumu kwenye ardhi. Kwa vyovyote vile, kipindi hiki ambacho tumekuwa tukizungumza ni maalum kwa topografia. Tutaangalia kipindi cha proto-kisomo haraka sana, ambacho ni kipindi cha kwanza cha uandishi, 3400 hadi 29.

Na tunachotaka tu kuzungumza juu ni maendeleo ya teknolojia mpya ambazo zinahusishwa moja kwa moja na ukuaji wa miji. Unajua, wanadamu wana akili kuliko mawe. Sasa, wakati mwingine huwezi kujua kwa sababu ya jinsi tunavyoichukulia ardhi.

Lakini kwa kweli, vituo hivi vya mijini, kadiri idadi ya watu inavyoongezeka, hii ililazimu teknolojia ambayo ilisababisha sababu mpya za ukuaji. Aina mpya za ufinyanzi, gurudumu la mfinyanzi wa haraka, muhuri wa silinda, usanifu mkubwa, uchongaji wa mawe, na zaidi ya yote, uandishi. Hii ilitokea katika kipindi cha muda kilichofupishwa.

Na kwa hivyo hii ilielezewaje? Na kwa hivyo watu wengine wangejaribu kuelezea hili kwa msingi wa lazima kulikuwa na uhamiaji mpya wa watu kwenda Mesopotamia. Wengine wameelezea kuwa zaidi ya uwezekano, hii ni maendeleo ya teknolojia ambayo inahitajika. Na kwa hivyo maelezo yoyote, msukumo wa maendeleo haya unatoka kwa watu wa kushangaza ambao wanaitwa Wasumeri.

Hili ni neno linalopatikana katika Biblia. Wanaitwa Wasumeri, lakini nyakati nyingine wanaitwa pia nchi ya Shinari. Na Shinari ni aina ya uharibifu wa Kiebrania wa neno Sumer.

Hawa walikuwa watu wa ajabu sana huko kusini. Na tunajua kuwa eneo la Mesopotamia lilikuwa na makabila mengi. Kwa kiasi kikubwa, Wasumeri walidhibiti kusini.

Sehemu za kati na kaskazini zilidhibitiwa na watu walioitwa Wasemiti. Tunajua kwamba kulikuwa na vikundi vingine vya idadi ya watu huko kwa sababu tuna miji iliyoitwa ambayo sio ya Kisumeri wala ya Kisemiti. Kwa vyovyote vile, Wasumeri hawa ndio ambao eneo hili linadaiwa deni lake kubwa zaidi.

Michango yao, hata kama si ya awali, ilileta ujuzi wa kiufundi katika kiwango ambacho hakijafikiwa hapo awali. Kazi ya zamani ni ya Samuel Noah Kramer. Wasumeri, kama unavyoweza kuona kutoka tarehe, 1963, ambayo ni ya tarehe sana.

Na huko, bila shaka, kuna mambo bora zaidi ambayo yanaweza kusomwa leo. Lakini hii ilisababisha usanifu mkubwa, ambao ulikuwa ziggurat. Na hii hapa picha ya ziggurat ya mapema zaidi huko Urk, jinsi tunavyofikiria ilionekana.

Lakini ziggurats zimeunganishwa na mahekalu. Katika historia yake ndefu, hekalu lilikuwa taasisi ya kipekee ambayo hakuna mshirika wake kamili. Katika siku za baadaye, hekalu, ambalo lilikuwa chanzo cha msaada kwa jeshi la mfalme, linawaweka wapiga mishale, wapanda farasi, na askari wa magari ya vita, ambao walipigana kama kitengo kwa niaba ya jeshi la kitaaluma la mfalme.

Wanajeshi wake wangeweza kuandamana na mfalme, kulinda maeneo ya hekalu, kufanya kazi ya polisi, na kulinda vibarua. Kwa maneno mengine, usanifu mkubwa ambao utamaduni wa Mesopotamia ulianza ulikuwa hekalu au ziggurat, ambayo ilihusishwa nayo. Sina mengi ninayoweza kufanya ili kuhusianisha hili na jambo lolote katika ulimwengu wa kisasa, isipokuwa kusema kwamba kulikuwa na uhusiano wa kimaadili kati ya ibada, yaani, miundo ya hekalu, na mahakama, yaani, jumba la kifalme, ambalo ni la karibu na linalohusiana.

Mtu anashangaa ni kiasi gani cha matukio haya ya kidini yenye muundo wa hali ya juu lakini ya kiasili, ya kijamii yanaweza kuigwa katika hali iliyopangwa sana ya picha za Agano la Kale kwa niaba ya Sulemani. Lakini hoja yangu ni kuuliza tuzingatia usanifu huu mkubwa unaoitwa ziggurat, ambao pia uliunganishwa na hekalu. Ziggurats inawakilisha juhudi za awali za binadamu za kujenga miundo yenye ghorofa nyingi.

Na kufanya hivyo, basi, itabidi kujenga matofali. Hili ni jambo la kuvutia kwa sababu unaweza kufikiri kwamba uundaji wa matofali ulikuwa wazo rahisi. Mara tu unaposhika hii, ungefikiria kwamba ingetokea haraka.

Lakini kwa kweli, ninakuelezea tu kukuonyesha teknolojia ya matofali ya matope ni jambo ambalo linashughulikia maelfu ya miaka huko Mesopotamia. Hivyo, hapa ni

nini tutaweza kumweka nje. Teknolojia ya Mudbrick ni hadithi pekee yake, na hatutatumia muda mwingi kwa hili.

Tunachojua ni kwamba, kwa mshangao wetu kabisa, matofali ya kwanza hayakuwa na mraba au mstatili. Walikuwa na umbo la mikate. Na kisha kuwekwa juu ya mtu mwingine kwa njia ambazo, kwako na mimi, tunaonekana kama zisizoeleweka kabisa.

Matofali haya hayangeweza kamwe kuwa na muundo ambao ulikuwa thabiti au salama bila uvujaji mkubwa. CAULK, caulking. Na kwamba, bila shaka, ni nini hasa kilichotokea.

Ilibidi waje na mashirika mazito ya kutengenezea jengo lililojengwa kutoka kwa matofali haya ya mviringo kufanya kazi. Na kwa hivyo, nitazungumza juu ya uzushi huo kidogo. Lakini pili, hata walipopata upungufu wa matofali haya yenye umbo la matope, bado ilichukua mamia ya miaka ya maendeleo ya kiteknolojia ili kuunda matofali ambayo yalikuwa gorofa upande mmoja, na kama unaweza kuona katika kesi ya pili, iliyozunguka juu.

Hii ni teknolojia ya kustaajabisha sana ambayo, imeelezwa, ilichukua karibu milenia mbili kutoka kwa matofali yenye umbo la mviringo yaliyo juu hadi matofali yenye umbo la mstatili ambayo yameorodheshwa kuwa nambari tano. Haya yote yalikuwa ni kitu ambacho kilichukua miaka elfu kadhaa kuendeleza, na kwa hiyo tunajiuliza, ni jinsi gani ingewezekana kuchukua miaka elfu mbili kutoka kwenye tofali la umbo la mviringo hadi tofali la mstatili? Jibu la hilo si dhahiri wala si hakika. Huko Mesopotamia, unaweza kufikiria juu ya historia kama kitu kinachoenda hivi.

Katika Mesopotamia, karne ni kama nikeli. Unaweza tu kugeuza moja na mwisho wa kidole chako. Inaonekana kwamba sababu kwa nini teknolojia hii yenye umbo la mviringo ilifanya kazi kwa muda mrefu ni kwa sababu lilikuwa jambo la kwanza walilifikiria, na katika utamaduni wa kihafidhina kama wao, iliendelea kwa miaka 1,500.

Kisha, walipopata wazo la kutengeneza matofali ambayo yalikuwa gorofa upande mmoja, bado ilichukua miaka mia kadhaa kufikia matofali ya mstatili ambayo wangefikiria kwanza. Hii ni ya kuvutia, maendeleo ya teknolojia ya matofali ya matope. Nadhani itakuwa kitu kama hiki.

Matofali haya yalifanywa kwa mikono ya wanadamu, na ilikuwa rahisi zaidi kutengeneza matofali kwa sura ya nyuso zisizo wazi kuliko kuifanya kuwa mraba kwa mikono ya kibinadamu. Kwa hakika, haikuwa hadi mwaka wa 2200 KK ndipo walipopata wazo la kutengeneza matofali kwa wingi kwa kuunda umbo la mbao. Matofali sita kwa wakati mmoja yanaweza kuwa kwa sababu hawakuwa na kuni yoyote.

Ilibidi waagize mbao kutoka nje ili wawe na maumbo ya mbao, lakini walitengeneza matofali haya kwa wingi, halafu kwa sababu hayakutengenezwa kwa mikono bali yalifananishwa na maumbo haya ya mbao, ilifanya akili kwenda kwenye matofali. Jambo la kuvutia kuhusu Mwanzo kwangu ni kwamba kitabu cha Mwanzo kinakumbuka sehemu ya teknolojia hii. Tunaporudi kwenye kile ambacho bila shaka kingekuwa mnara maarufu zaidi katika historia ya wanadamu, Mnara wa Babeli, inarekodi jambo hili.

Kwa hiyo, ikiwa ungependa kufungua Biblia yako kwenye kitabu cha Mwanzo, nadhani ninaweza kukuonyesha hadithi hii katika Mwanzo sura ya 11. Inatuambia hivi kuhusu wanadamu wa mapema. Katika Mwanzo 11, dunia nzima ilitumia lugha moja na maneno yale yale.

Ikawa walipokuwa wakisafiri upande wa mashariki, waliona nchi tambarare katika nchi ya Shinari. Hiyo itakuwa Sumer. Na wakakaa huko.

Wakaambiana, Haya, na tufanye matofali na kuyachoma kabisa. Sasa, hii inatuambia nini kwamba teknolojia ya matofali ya Mwanzo 11 sio teknolojia ya mapema zaidi ya matofali kwa sababu hawakuvumbua tanuru hadi karibu 2200 KK. Kwa hivyo mnara sio mnara wa kwanza, sio muundo mkubwa wa kwanza, lakini ndio utakaosababisha mnara wa kwanza wa kweli ulimwenguni.

Kwa hiyo, maandishi yanatuambia kwamba walitumia matofali kwa mawe na walitumia lami kwa chokaa. Naam, inanivutia tu kwamba kwa namna fulani Musa aliweka mikono yake juu ya aina hii ya habari kwa sababu hakuna lami inayopatikana popote katika nchi ya ahadi, lakini lami inaweza kupatikana katika Misri na Mesopotamia. Na kwa hivyo, walichofanya katika uundaji huu wa mapema wa matofali yenye umbo la mviringo ni kwamba waliunganishwa kwa wakala wa uvunaji, matope, majani na lami kwa tumen.

Waliziweka hizo tatu pamoja na kuzitumia kuongelea kwa miaka elfu na zaidi. Miundo hii isiyofaa ilijengwa karibu na matofali yenye umbo la mviringo. Ili kufikia wakati tunafika kwenye Mnara wa Babeli, wakati wowote ule, walikuwa wakitumia haya na karibu hakika hii haikuwa mwanzoni mwa uzoefu wa Mesopotamia, lakini mahali pengine baada ya hapo. Basi, wakasema, na tujenge mnara, kisha wakasema, na tujijengee mji katika mnara ambao kilele chake kitafika mbinguni.

Sawa, kwa hivyo Mwanzo inaakisi hatua ya teknolojia ya matofali ya udongo ambayo Biblia ilijua. Ilijua ni lini walilazimika kutumia lami kuzua jengo la miundo hii ya kwanza ya ukumbusho ambayo ilikuwa muundo wa hekalu la ziggurat. Baadaye, Waashuru walitumia mawe kwa sababu, kaskazini mwa Ashuru, walipata chokaa, ambapo, katika sehemu za kati na kusini, hawakufanya hivyo, kwa hiyo walishikamana na matofali ya udongo.

Inavutia kwa sababu inatupa picha kwamba teknolojia ilitengenezwa polepole, lakini ilipoanza kuharakisha, iliongeza kasi, na teknolojia ikazaa teknolojia. Na mara tu walipopata maoni kadhaa ya kimsingi, basi ilienea haraka. Na hivyo, hii inaitwa teknolojia ya matofali ya matope.

Na hivyo, inatuambia kwamba, hapana, Wamisri hawakufikiri wazo la piramidi na teknolojia ya mawe kwa msaada kutoka kwa wageni. Kwa kweli, unaweza kufuatilia matukio ya kujifunza jinsi ya kutumia matofali ya udongo, ambayo kisha ikawa matofali ya mawe. Na katika piramidi zenyewe, kwa kweli walinakili kazi ya kisanii kutoka kwa teknolojia hizi za mapema hapa.

Kwa hivyo, teknolojia ilikua polepole, lakini ilipokua, ilianza. Kwa hivyo labda unaweza kuwa na nia ya kujua kwamba wageni hawakuwa na jukumu la teknolojia ya matofali ambayo ilisababisha ujenzi wa miundo hii ya usanifu mkubwa inayoitwa ziggurats au mahekalu. Jambo la pili nilitaka kuzungumza nawe haraka ni ushahidi wa biashara.

Ukosefu wa baadhi ya rasilimali za kimsingi huko Mesopotamia ulionekana kuwa kiini cha biashara ya masafa marefu tangu awali kabisa. Na biashara ilisababisha kuenea kwa uandishi. Na kuandika pengine ndiyo mafanikio muhimu zaidi ya mwanadamu kwa sababu tu yaliongeza uwezo wa kushiriki teknolojia.

Na kwa hiyo, mara tu wazo la kuandika lilipoanzishwa huko Mesopotamia, ndani ya mwaka mmoja au mia mbili, lilikuwa limeenea pengine kupitia biashara hadi Misri na, ndani ya kipindi kifupi sana, lilikuwa limeifanya kuwa Asia ya Mashariki yote kwa sababu uandishi ulikuwa kitu ambacho kingeweza kuhamishwa haraka. Kwa hivyo, uvumbuzi wa uandishi na ukuzaji wake ni eneo la somo la kuvutia. Tunachozungumza, basi, ni kuandika tunavyojua.

Si jambo lisilowezekana kwamba Adamu na Hawa walipewa vipawa na Mungu kujua jinsi ya kuandika. Si jambo lisilowezekana kwamba Nuhu alijua jinsi ya kuandika. Ikiwa kweli watu hao walijua kusoma na kuandika, teknolojia hiyo ilipotea na kupatikana tena.

Unaweza kuona maendeleo ya uandishi katika kile ninachokiita hatua ya kwanza ya pictogram. Sasa, nataka kuhitimu hii kwa sababu ninaweza kuwa sawa au nisiwe sahihi. Kuna wimbo kwa ajili yako ikiwa unaweza kufurahia saa hii.

Huenda ikawa au isiwe hatua ya kwanza. Watu wengine wanasema kuwa uandishi haukua kama picha lakini ulikuzwa katika vihesabio vya kiuchumi ambavyo vilitokea kwa mipira ya udongo ambayo hisia zilifanywa nje ya mpira wa udongo, na kisha vitu vilivyofanya hisia viliwekwa muhuri ndani ya mpira wa udongo na kwamba hii ilisababisha aina za awali za uandishi ambazo zingekuwa pictogram kwa kuwa hisia hizo, kwenye mpira wa udongo, na hisia za mpira wa udongo zilikuwa laini.

yalifanywa nje ya hayo yanaweza kuwa majaribio ya kwanza ya kuandika. Hakuna njia ya kujua kweli.

Tunachoweza kusema ni kwamba huko Mesopotamia walikuwa wakiandika kwa njia moja ambayo walikuwa na ugavi usio na kikomo, ambao ulikuwa matope. Na kwa hivyo, ni ngumu sana kuwa kisanii kama huko Misri ambapo walikuwa wakiandika kwenye papyri. Wanaweza kuwa kisanii.

Wanaweza kuwa na aina nzuri za uandishi. Huko Mesopotamia walikuwa wakiandika juu ya matope na hiyo haitoi aesthetics. Kama unavyoona katika chati hii ambayo nimenakili kwa ajili yako, fomu za awali kabisa zinarudi kwa takriban 3000; sasa tunafikiri ilikuwa karibu 3200 au labda mapema kidogo.

Kama unaweza kuona, hizi ni pictograms. Na kwa hivyo, unapoangalia hii, hii iliyo juu hapa ni picha ya kichwa na mwili wa mwanamume. Na kwa kuwa, kwa hivyo, ikiwa ungetaka kuwasilisha wazo fulani la uzuri la mwanadamu, unaweza kumpiga picha kama kichwa basi badala ya mwili wote.

Na kama, bila shaka, ungetaka kuzungumza juu ya mtu huyo kufanya jambo la kufikirika kama vile kula, basi ungefanya ni kuchora kichwa kile kile cha binadamu kwa bakuli la picha, na unaweza kumwona mwanadamu akiwa anakunywa au akila kutoka kwenye bakuli. Ikiwa, kwa mfano, ulitaka kuzungumza juu ya mtu anayekunywa, basi, hapa kuna picha ya mto, ambayo ilikuwa aina pekee ya maji waliyokuwa nayo. Na hivyo kama unaweza kuona picha ya mto hapa, ni picha ya mto.

Lakini ikiwa ulitaka kuzungumza juu ya mwanadamu kunywa maji kutoka kwenye mto, basi unaweza kwenda kwenye wazo la kufikirika ambalo walichota kichwa cha mwanadamu, na kisha wakachora ishara ya mto, na wakaweka pamoja, na hiyo ina maana kwamba unakunywa maji. Kwa hivyo, pictogram ilikuwa uandishi wa picha halisi, lakini kwa kuwa ilikuwa kwenye matope, basi haikuwa ya urembo haswa. Kwa hivyo, ili kuacha kuchora kwenye matope, pictograms hizi zilibadilika kuwa kitu kinachoitwa cuneiform.

Kalamu ya kikabari ni kipande cha mbao cha pembe tatu kilichochongwa ili kuwe na pande tatu za pembetatu. Walijifunza kutengeneza ishara dhahania au za kidhahiri. Nadhani moja ambayo unaweza kuona bora zaidi ni moja hapa kwa ajili ya maji.

Kama unavyoona, picha ya picha inaonekana kama mito miwili, jinsi hii inavyoonekana hapa upande wa kushoto. Kwa hivyo, ishara ya kikabari, ambayo kikabari si lugha, ni mfumo wa uandishi na ina maana ya umbo la kabari. Kwa hivyo, walikuwa wakiandika kwa kabari, na kama nilivyosema, kabari hiyo ina umbo la pembetatu.

Hapo awali hii ilikuwa picha, lakini kama unavyoona, ni aina ya fomu ya kufikirika. Ukitazama sehemu ya chini, unaweza kuona jinsi sikio la shayiri linavyoonekana hapa kando.

Inaonekana kama pictogram ambayo inaonekana kidogo kama shayiri, isipokuwa kwamba inazunguka tu upande wake. Kwa hivyo, katika aina ya mwanzo ya hati ya kikabari, amini usiamini, bado ilikuwa picha, lakini hatimaye ingeondoka kwenye kipengele cha pictogram. Kwa hivyo, kabari hii ya kikabari au stylus iliundwa hivi.

Na hiyo ilimaanisha nini ni kwamba ikiwa ungetaka kutengeneza kabari, ulibonyeza tu upande mmoja wa kalamu kwenye matope kisha hiyo ikakupa kitu kigumu. Ikiwa ungetaka kuchana mstari au kutumia neno la kiufundi kwa ukubwa, mstari, basi unaweza kutumia mojawapo ya pembe tatu za kalamu yako. Kwa hiyo, watu wa Mesopotamia waliunda njia ya kuandika ambayo ingekuwa ya sasa katika kipindi chote cha Agano la Kale.

Namna hii ya kuandika kwenye matope iliendelea huko Mesopotamia hadi wakati wa Kristo. Kibao cha mwisho cha kikabari kilifanywa huko Mesopotamia, takriban wakati wa Kristo. Ni kisa kingine cha jinsi utamaduni wao ulivyokuwa wa kihafidhina, hata walipokuwa wamejifunza aina nyingine za uandishi, kama walivyotengeneza matofali yenye umbo la mviringo kwa miaka 1,500 hivi, hata baada ya kurubuniwa alfabeti, bado walitumia aina hii ya uandishi, ngumu kama ilivyokuwa, kwa sababu ilifanya kazi.

Ni utamaduni wa kihafidhina, tofauti na wetu, hasa hapa Chuo Kikuu cha Liberty, ambapo ikiwa ni mwezi mmoja tangu utembelee chuo kikuu, haujaona jengo jipya zaidi. Na kwa hivyo tunasema juu ya chuo kikuu chetu, mabadiliko ya mara kwa mara tu. Kweli, huko Mesopotamia, ilikuwa kinyume chake.

Mambo yalikuwa mara kwa mara, wakati mwingine kwa maelfu ya miaka, kwa sababu hiyo ndiyo ilikuwa asili ya utamaduni wao. Kwa hivyo, aina hii ya uandishi, ambayo ilikuwa ngumu, hata hivyo iliendelea kwa muda mrefu sana. Kwa hivyo, hatua ya kwanza ilikuwa pictograph, na kama unavyoona, picha bado zinaonekana miaka 1,100 baadaye, ndivyo utamaduni wa Mesopotamia.

Sasa, sidhani nitakuelezea hili, nyie, kwa sababu ni ngumu, lakini pictograms hazikukaa sawa. Kulikuwa na ubora mwingine wa uandishi unaoitwa logograms, au ishara za maneno, na kwa hivyo hebu tuone kama ninaweza kukuchorea moja. Kwa maneno mengine, baadhi ya logogramu hizi zingeendelea.

Kwa hiyo, hapa ndio ninazungumzia. Hapa kuna ishara ya kikabari. Sawa, kuna logogram.

Nembo hii ina maadili mawili yanayowezekeana. Moja ni kwamba inaweza kuwakilisha neno. Kwa mfano, hii ni nembo ya kikabari, au ishara ya neno, ya neno Mungu.

Sawa, na ilianza kama pictogram. Labda unaweza kuiona, kwa sababu katika kikabari cha kale cha picha, hiyo ilikuwa ishara ya nyota. Naam, katika ulimwengu wa kale, walifikiri kwamba nyota zote ni miungu.

Kwa hivyo, hii ilianza kuonekana hivi, na kisha ikabadilika kuwa kitu ambacho kina mfanano usio wazi na nyota ya asili. Na kwa hivyo, ishara hii ilikaa kama logogramu ya neno Mungu. Ukiona haya, ungefanya ni kusema elu.

Hilo lilikuwa neno kwa Mungu. Hata hivyo, lugha hii iliendelezwa kwa njia ambayo ni ngumu sana, na ikiwa huielewi, usijali, kwa sababu hatutakuwa nayo kwa muda mrefu zaidi. Nadhani tu unapojua lugha unaweza kuielewa.

Lakini hatimaye, hii ndiyo iliyosababisha silabi. Kwa hivyo, ikiwa ningetaka kuunda neno kama kuangaza, ningeweza kuchukua sauti ya neno Mungu, na kutumia hii katika silabi nyingi kuunda neno kama kuangaza. Kwa hivyo, kama unavyoona, sauti, ilu, ni silabi, na haina uhusiano wowote na neno Mungu.

Hata hivyo, hatimaye walipunguza lugha yao ya mazungumzo kuwa maandishi. Hii inaitwa silabi, na ilianza kwa kutumia maadili ya kifonetiki ya pictograms.

Kwa njia hii, wangeweza kuunda lugha ya mazungumzo kwa njia ya maandishi. Yote ni magumu sana. Tunajua, kwa mfano, kwamba katika kipindi cha wakati wa, hebu tuseme, Ibrahimu, lugha iliyokuwa ikitokea iitwayo Babeli ya Kale, na tunajua kwamba katika kipindi cha wakati huo, hii ni aina tata ya uandishi hivi kwamba kulikuwa na ishara 598 tofauti za kikabari, ambazo kila moja ilipaswa kukumbukwa.

Na kila moja ya hizo, idadi kubwa ya hizo, zilikuwa na maadili mengi ya silabi, kulingana na mahali zilipo katika neno. Kwa hivyo, wacha tuseme, kwa ajili ya kielelezo, ikiwa una ishara 598 tofauti, na kisha nyingi za ishara hizo zina maadili mengi iwezekanavyo ya silabi, kulingana na mahali walipo katika neno, basi unaweza kuwa na uwezekano wa 5 au 6 au 7 elfu ambao unahitaji kukumbukwa. Ni wazi kwamba mfumo huu ulikuwa mgumu sana na mgumu sana hivi kwamba ni wataalamu pekee wangeweza kujifunza kusoma na kuandika.

Hadi leo hii, ikiwa unakuwa msomi wa Agano la Kale, na unapaswa kuchukua Akkadian, hilo ndilo jina la lugha ambayo tunazungumzia, ikiwa unapaswa kuchukua Akkadian, ni kipengele cha changamoto zaidi cha elimu yako, kwa sababu ni mfumo mgumu sana kujifunza. Kimsingi, aina hii ya mfumo wa uandishi ina matatizo mengi kiasi kwamba kuna maana ambayo ni wimbo usioweza kufikiwa popote. Nimeambiwa kuwa katika bara la Asia, alama hizo hufikia alama 8,000 ambazo zinapaswa kukumbukwa ili kuweza kutumia mfumo wao sawa wa lugha ya ishara.

Kwa hivyo, jambo ambalo ningekuwa nikipata kwako ni uvumbuzi wa uandishi ulikuwa hatua nzuri mbele, lakini ilikuwa hatua ya mbele ambayo ilikuwa ndogo sana kwa sababu wataalamu pekee ndio wangeweza kujifunza kufanya hivi. Ilikuwa ni uvumbuzi wa alfabeti ambayo ingesababisha uvumbuzi mkubwa wa uhamisho wa teknolojia. Ilikuwa ni uvumbuzi wa alfabeti ambayo ilimaanisha, kinadharia, mtu yeyote, popote, angeweza kujifunza jinsi ya kusoma na kuandika katika umbizo rahisi.

Kwa hivyo, hii hapa picha ya jinsi alfabeti ya mwanzo ilionekana katika lugha ya Kiebrania. Kama unavyoona upande wa kushoto, pia, ilianza kama pictographic. Ishara za kale za Kiebrania cha Kale ni ishara zinazofanana na vitu kama wanyama na vijito na kadhalika na kadhalika.

Na kisha chati hii inatuonyesha jinsi ilivyokuwa, na iliibuka kutoka kwa picha hizi hapa upande wa kushoto, hatimaye hadi maandishi ya mraba ambayo tunatambua kutoka kwa Biblia yetu. Maandishi haya yenye umbo la mraba yanarudi nyuma karibu karne ya 2 au 3 KK na kisha ikawekwa katika umbo la kisasa tunalolijua, ambalo lingekuwa sehemu hii hapa, ambayo ni baada ya Biblia. Haya yalikuwa mafanikio makubwa kwa sababu kwa kukariri alama 30 au chache za matamshi ya alfabeti, unaweza kupunguza lugha yako yote ya mazungumzo kwa dakika chache hadi alfabeti.

Hii ilikuwa kwa ubishi, sina jinsi ya kujua kwa uhakika, lakini ningesema kwa ubishi huu ulikuwa uvumbuzi mkubwa zaidi wa mwanadamu kwa sababu maana yake ni kwamba kila lugha inayozungumzwa inaweza kufuata alfabeti sawa, na unaweza kutumia alfabeti sawa, ili kila lugha inayozungumzwa iwekwe kwenye umbo la maandishi. Huu ndio mfumo wa mwisho wa uhamishaji wa teknolojia. Iliimaanisha kwamba kila lugha sio tu inaweza kupunguzwa kwa fomu ya maandishi, lakini kwamba kila mtu anaweza kukariri fomu hizo kwa muda mfupi.

Mtu aliye na kumbukumbu nzuri, hasa mtu ambaye ana Kigiriki, anaweza kukariri alfabeti ya Kiebrania katika muda wa saa chache. Badala ya kutumia maisha yote kufanya kazi na mfumo huu mbaya wa cuneiform, unaweza kuifanya kwa muda mfupi sana. Msukumo wa kuandika unaonekana kufungamana moja kwa moja na hitaji la hekalu la kuorodhesha hisa zake.

Walikuwa wafanyakazi wa hekalu ambao wangeunda shule kuu za kwanza za maandishi. Kwa kadiri tunavyoweza kwenda na wazo hili, chombo kikuu cha kiuchumi cha jiji lolote la awali ilikuwa hekalu. Hekalu lilikuwa muunganisho wa chuo kikuu, benki, serikali, vitu vyote tunavyofikiria vilitokana na hekalu.

Na shule hizi kuu za maandishi wakati huo zilizunguka hekalu. Ilikuwa chombo kikubwa zaidi cha shughuli za kiuchumi. Walakini, haiwezi kusemwa kwa nguvu sana kwamba jiografia ndio sababu kuu ya maendeleo ya uandishi na ustaarabu.

Hatuna njia ya kujua ni muda gani ingechukua kama tunganisubiri maendeleo ya uandishi, tuseme, Syro-Lebanon au Lebanon na Israeli. Lakini maendeleo ya vituo vya mijini yalisababisha usanifu mkubwa. Usanifu wa Monumental uliendelezwa kwanza katika mahekalu.

Mahekalu yalikuwa vituo vikubwa vya kujifunza na kueneza. Na hatimaye, mfumo huu tunaouita uandishi wa picha hatimaye ulisababisha alfabeti, ambayo ilisababisha uhamisho wa ajabu wa teknolojia kwa njia ambazo zilichukua maelfu ya miaka. Sasa, inaweza tu kuchukua somo moja kutoka kwa mwandishi fulani mwenye ujuzi.

Hili ni jambo ambalo Mungu alijifananisha nalo. Na hapa ndio ninamaanisha ninaposema Mungu alijifananisha mwenyewe. Mungu mwenye enzi kuu aliumba ulimwengu kwa namna hiyo kupatana na mapenzi yake ya kimungu, kwa hiyo hii ilisababisha maendeleo ya uandishi, ambayo hatimaye yalisababisha maendeleo ya alfabeti, ambayo hatimaye ilisababisha maendeleo ya Mungu kuzungumza na wanadamu kwa njia ambazo zilikuwa za kipekee.

Kwa hivyo, ikiwa kuna jambo ambalo nimesema katika jambo hili zima kuhusu kuandika ambalo nadhani ni muhimu, litakuwa hivi. Uandishi, mfumo wa alfabeti, ulipelekea Mungu kuweza kuzungumza na wanadamu kwa njia ya maandishi kinadharia ambayo iliweza kusimamiwa na mtu yeyote mwenye akili ya kawaida. Sio bahati mbaya kwamba Musa alionekana wakati tu ambapo alfabeti ilionekana kwa mara ya kwanza.

Ikiwa tarehe ya mapema ya Kutoka ni sahihi na Musa aliwaongoza Waisraeli kutoka Misri mwaka wa 1446, sasa tunajua kwamba aina za awali za alfabeti zilionekana tu karne mbili hadi tatu kabla ya Musa. Na kwa hivyo, hii inachofanya ni kuonyesha kwetu kwamba Mungu alichagua kujidhihirisha kwa watu tunaowaita Israeli karibu wakati kamili ambao alfabeti ilivumbuliwa. Hilo linaniruhusu kudhania kwamba Mungu, katika kuingiza kwake masimulizi ya kimungu katika uzoefu wa mwanadamu, alichagua wakati kamili ambapo alfabeti ilikuwa imevumbuliwa.

Musa kwenye Mlima Sinai angeweza kuandika sheria hiyo katika mpangilio wa alfabeti ambayo karibu mtu yeyote aliyezoezwa angeweza kusoma. Na kwa hivyo, inaunganisha ufunuo pamoja na kalenda ya matukio ya kimungu ambayo inafungamana moja kwa moja na uvumbuzi wa maandishi. Kwa hiyo, hebu tufanye muhtasari wa hili, na kisha tutaendelea.

Tunachofupisha ni hiki. Mapema kama 3200 KK, aina za mwanzo za uandishi zilitokea. Kwa mtindo wa kawaida wa Mesopotamia, ingechukua miaka 11 au 1200 au zaidi kuvumbua alfabeti.

Alfabeti ilivumbuliwa labda karibu 1700 KK mahali fulani huko Lebanon au Syria ya kisasa. Na kisha teknolojia hiyo ililipuka katika ulimwengu wa Biblia. Na hilo lilipelekea Mungu kuweza kufunua neno lake kamili zaidi kwa Waisraeli.

Sikuweza kutia chumvi, kwa hivyo, umuhimu wa uvumbuzi wa alfabeti kwa Mungu kufunua neno lake la kimungu kwa wanadamu. Na sisi hapa leo, tungali tukijifunza lugha ya Kiebrania katika alfabeti inayofanana sana na ile ambayo Musa angetumia kwenye Mlima Sinai. Athari ya uandishi kwa fasihi ya ulimwengu na Biblia, kwa hiyo, ni kubwa.

Na hata kama hatutafahamu mchakato mzima kwa sababu ni mgumu, angalau tunaweza kukuambia kwenye kalenda ya matukio kwamba Musa kwenye Mlima Sinai alionekana kwa wakati ufao kabisa katika mpango wa kimungu wa Musa kuweza kuandika katika lugha ambayo mtu yeyote kinadharia angeweza kuielewa. Sawa? Hayo yote yanaongoza kwenye kipindi kingine ambacho tunasonga mbele haraka kuelekea kipindi cha wakati wa Ibrahimu. Kipindi kinachofuata kipindi cha proto-kisomo kinaitwa nasaba ya mapema.

Sawa? Na hatutachukua muda mrefu zaidi, na tuko tayari kuendelea hadi sehemu nyingine ya mfumo wetu wa mihadhara. Lakini kipindi cha mapema cha nasaba ni njia ya dhana ya kusema ufalme wa mapema. Sawa? Kwa hivyo, katika chati ambayo nilikuwekea kwenye ubao juu ya uchapaji husababisha umwagiliaji, umwagiliaji husababisha ukuaji wa miji, ukuaji wa miji unaongoza kwa centralization, centralization inaongoza kwa ufalme, tunachoona sasa ni kwamba miji hii, kama ilivyoonekana, miji hii ilikuwa inaelekea kwenye sosholojia mpya, sosholojia iliyojengwa sio hasa karibu na hekalu, lakini ilijengwa kimsingi karibu na ikulu.

Hili ni badiliko la matokeo halisi ya ukumbusho. Tutazungumza juu ya hii inapofunua mpango wa kimungu kwa kuashiria kwamba hiki ni kipindi cha mapema cha nasaba. Ni wakati ambapo ufalme ulikuwa unaendelea, lakini sasa ni wa nasaba kwa sababu tutaona ufalme ukipitishwa kibaolojia kutoka kwa baba hadi mwana hadi mjukuu hadi kitukuu.

Na hili, pia, huleta badiliko kubwa katika historia ya mwanadamu, ambalo liko katika kurasa zote za Biblia pia, kwa kuwa Yesu mwenyewe anaonyeshwa kwa ukoo kuwa mwana wa Daudi. Vema, hayo yote yanaanza papa hapa mwaka wa 29 hadi 2400 KK. Kwa hivyo hiyo inatupeleka kwenye historia ya mapema zaidi, orodha ya mfalme wa Sumeri, ambayo ni orodha ya kwanza ya mfululizo wa nasaba tuliyo nayo hadi leo hii.

Kwa hiyo, inaitwa orodha ya mfalme wa Sumeri kwa sababu ni orodha ya wafalme wa Sumeri. Na kama unaweza kunivumilia, tunaweka tu msingi wa kupata uhusiano wa ajabu kati ya Biblia na ulimwengu wa kale. Na kwa hivyo, orodha ya mfalme wa Sumeri ni hati ambayo imegawanywa katika sehemu mbili.

Orodha ya kwanza ya majiji matano ambayo ufalme ulipatikana kwa mara ya kwanza kabla ya gharika. Kwa maneno mengine, orodha ya mfalme wa Sumeri ni orodha ya wafalme, wanaodaiwa kuwa wafalme kabla ya gharika, kisha kukatokea gharika kuu, na kisha ufalme ukashushwa tena kutoka mbinguni baada ya gharika. Katika orodha hii ya wafalme kutoka miji mitano hapo awali, kulikuwa na jumla ya wafalme wanane wa kabla ya gharika ambao, ikiwa tutahesabu idadi kihisabati, waliandika kwa miaka 241,000.

Vema, sote tunajua kwamba hiyo ni hekaya kamili, na huenda isiwe kile kilichokusudiwa na nambari hata hivyo. Hatuna imani na orodha ya mfalme wa Sumeri kabla ya gharika. Kama inavyoorodhesha ufalme, tunafikiri kwamba ni hadithi tu.

Lakini sehemu ya pili ya orodha ya mfalme wa Sumeri ni hadithi tofauti kidogo. Sehemu ya pili inazungumzia mwanzo mwingine wa uzoefu wa ufalme baada ya gharika. Sawa.

Ngoja nione kama naweza kutoa hoja. Labda nitasimama hapa kwani sijui ninataka kuanza na hii. Inakwama katikati ya hotuba.

Hii hutokea wakati wote darasani, ambapo unafika katikati ya hotuba na kengele inalia. Kweli, kengele hailia hapa, lakini unakumbuka shuleni wakati kengele ililia, kihalisi, kisha unakwama hadi kipindi kifuatacho cha darasa. Kwa hivyo nitakachofanya ni kuanzisha hii, na kisha labda tunaweza kwenda mbele na kusitisha.

Inachotuambia ni kwamba historia ya mapema zaidi imejengwa katika masuala ya ufalme. Na kwa hivyo, sehemu ya pili ya orodha ya mfalme wa Sumeri, ni orodha ya wafalme, haianzii na kile ambacho tunaweza kuwa tumeanza nacho. Sawa, kwa hivyo ikiwa mafuriko yote yataharibiwa, wanadamu walianzaje? Ubinadamu ulikuaje? Wanadamu waliokokaje? Haina wasiwasi wowote kati ya hizo.

Badala yake, orodha ya mfalme wa Sumeri inaanza na tukio la kwanza baada ya gharika ni wakati miungu iliposhusha ufalme kutoka mbinguni na kuutoa kama zawadi kwa wanadamu. Ni kiwango cha maslahi ambacho ni tofauti na sisi katika Biblia, au angalau mpaka tujue kile ambacho Biblia inatufundisha. Andiko hilo linatuambia kwamba orodha ya wafalme wa Sumeri inatuambia kwamba ufalme ulikuwa wa kwanza, yaani, ulishushwa kutoka mbinguni hadi jiji la Kishi.

Kwa miaka mingi, ilifikiriwa kuwa hii yote ilikuwa mythological. Sasa, hata hivyo, tunajua kwamba kuna uhusiano wa kuvutia kati ya jiji la Kishi kusini mwa Mesopotamia na uzoefu wa kwanza wa ufalme. Kwa hiyo, tutaendelea na kuchukua pause kidogo hapa, lakini ninapojitayarisha kufanya hivyo, wacha nitoe hoja. Masilahi ya kwanza ya watu wa Mesopotamia katika uandishi wao yalihusu ufalme.

Ufalme ulikuwa msingi wa tamaduni zao, na kile nitakachopendekeza kwako tunapoingia katika rekodi ya Biblia ni kwamba ufalme ulikuwa msingi wa mpango wa Mungu pia katika Biblia. Kwa hivyo, ni kitu ambacho ni tofauti kidogo, lakini ninaamini kwamba utapata kuvutia. Ufalme katika orodha ya mfalme wa Sumeri basi ulikuwa ni zawadi kutoka kwa miungu kwa wanadamu.

Kwa sababu ya demokrasia yetu, hatujazoea kufikiria juu ya ufalme kama zawadi. Tunajiona tumejaliwa kwa sababu tuliondolewa na mfalme wa Uingereza. Katika ulimwengu wa zamani, demokrasia haikuwepo.

Walifikiri ufalme, na walizoezwa kufikiri kwamba ufalme ulikuwa zawadi kutoka kwa miungu. Nadhani pamoja na hayo, labda tunaweza kunyamaza kwa sasa, na tutachukua hili katika mhadhara wetu unaofuata.

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili za Agano la Kale. Hiki ni kipindi cha 3, Ukuzaji wa Mambo Muhimu ya Kitamaduni, Uandishi na Ufalme.